

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТОВАРІВ ЯК СКЛАДОВОЇ ОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Форсовані умови господарювання призводять до необхідності адаптації до нових умов господарювання, що проявляється у розширенні умов та способів господарювання. Причинами швидких змін в економіці являється необхідність в постійному моніторингу ринку, як основної складової сучасної економіки, що має відповідні тенденції до коливання, а також необхідність освоєння нових способів здійснення діяльності. Взаємодії між господарськими одиницями супроводжуються тісними відносинами, одними з приводів яких, є операції з рухом матеріальних активів, вагому часту яких становлять товари. Прагнення підприємств залучити нові ринки збуту призводить до швидкого росту товарного ринку, тобто спостерігаються тенденції, щодо зростання товарообороту торговельних підприємств в складі оборотних матеріальних активів підприємства.

При здійсненні торговельної діяльності основним об'єктом обліку являються операції з рухом товарів, які становлять основу діяльності підприємств. Товарне забезпечення, а зокрема пошук ринків збуту, являється головним питанням господарюючих суб'єктів. Зростання кількості торговельних підприємств різних форм та способів торгівлі має позитивний економічний ефект, що може свідчити про розвиток, зокрема, такої складової економіки, як торгівлі. Однак на фоні зростаючих показників даних підприємств, не до кінця вирішеним залишається питання визначення економічної сутності товарів, як основних об'єктів обліку на торговельних підприємствах, в загальній сукупності матеріальних активів. Дослідження економічної літератури, а також законодавчо-нормативного забезпечення, зокрема, в частині регулювання торговельної діяльності, показали, що присутня узагальненість поняття товарів. Історично склалася така ситуація, що під товарами розумілися цінності, які здатні задовольняти певні людські потреби, беручи до уваги різні підходи їх вартісного формування (на основі витратного методу та вартісного). Такий підхід призводить до розмитого тлумачення його сутності, що в свою чергу призводить до певних проблем з точки відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з рухом таких цінностей.

Сучасне визначення економічної сутності товарів, враховуючи як економічні підходи так і нормативне визначення можна представити у вигляді наступної схеми (рис 1.).

Рис. 1. Підходи до визначення сутності товарів

Наведений рисунок показує особливості визначення економічної сутності товарів, зокрема в частині їх поділу на окремі категорії та підвиди. На законодавчому рівні відсутній чіткий розподіл критеріїв щодо віднесення матеріальних цінностей до певних категорій, що має свої відповідні наслідки і на практичному рівні. Крім того, в національних стандартах відсутні критерії віднесення цінностей безпосередньо до товарів, окрім того, що вони зберігаються для подальшого перепродажу. Враховуючи сучасне розширення підприємств в частині здійснення декількох видів діяльності, такий критерій щодо можливості подальшого перепродажу, є недостатнім. Це передусім пов'язано з тим, що один і той же матеріальний ресурс за різних умов та потреб, в господарській діяльності може використовуватись по-різному, що відповідно і повинно відобразитись в системі бухгалтерського обліку. Крім того, поєднання різних видів матеріальних та подекуди нематеріальних цінностей для цілей бухгалтерського обліку є досить негативно, оскільки відсутні чіткі критерії віднесення товарів саме до товарів, а не, наприклад, до сировини та матеріалів.

Враховуючи особливості діяльності торговельних підприємств та їх прагнення не лише до досягнення економічних показників, але й соціальних саме в бухгалтерському обліку постає питання з приводу визначення

моменту, коли товар, є товаром призначеним для продажу, а не товаром в загальному його розумінні, тобто матеріалами для виготовлення продукції.

З метою правильного відображення на рахунках операцій з рухом товарів виділимо основні критерії з приводу яких відбувається певні проблемні питання щодо відображення на рахунках товарів, як економічної категорії. Таким чином, товари можна розглядати з двох основних підходів: економічний вимір та обліковий. Така подвійна природа товарів, потребує детального осмислення та відповідно правильно їх відображення в системі бухгалтерського обліку (рис. 2).

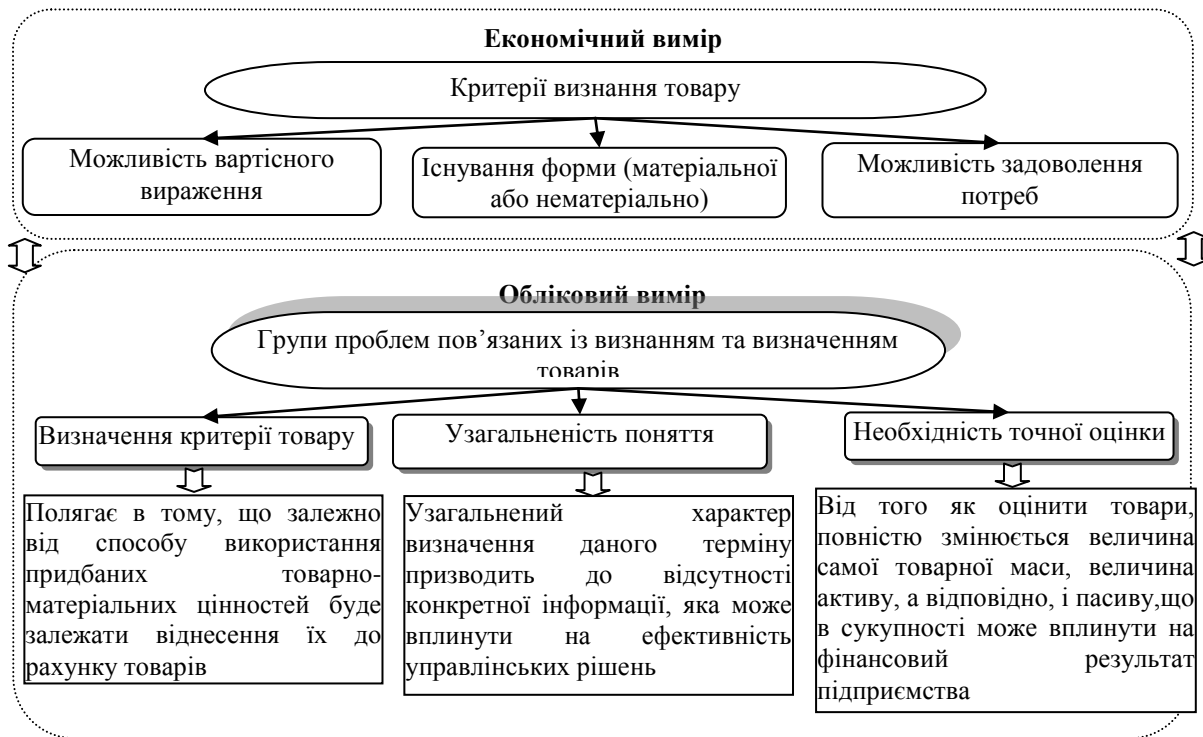

Рис. 2. Сутність товару з облікової та економічної точки зору

Окрім того, що присутня узагальненість в економічній та правовій літературі з приводу визначення сутності товарів. Відмітимо саме подвійну природу таких цінностей: необхідність економічного їх визначення та, відповідно, облікового відображення з рухом таких товарів. З економічного виміру товари можна представити через систему таких показників як: можливість вартісного вирішення, існування форми (матеріальної та нематеріальної) та можливість задоволення потреб. Врахування даних критеріїв характеризують товари з точки зору споживчого та вартісного визначення його сутності.

З облікової точки зору до основних проблем визначення сутності товарів полягає в тому, що існує ряд питань, щодо віднесення тих чи інших цінностей безпосередньо до товарів з облікової точки зору. Визначення критеріїв товару впливає на вибір методики обліку операцій з товарами, зокрема в частині їх руху. Крім того, залежно від особливостей здійснення своєї діяльності ті ж самі матеріальні цінності можуть використовуватись для різних цілей, що відповідно і впливає на вибір такого елемента методу бухгалтерського обліку як рахунок. Узагальнення понять впливає на визначення цілей використання матеріальних ресурсів, в частині товарів, які надходять на підприємство, що відповідно впливає на ефективність прийняття управлінських рішень з приводу подальшої діяльності господарюючого суб'єкта. Необхідність точної оцінки пов'язана не лише із подальшим використанням товарів, але й безпосередньо із самими видом товарів, який надходить. Це передусім пов'язано із використанням показників торгової націнки, облік яких безпосередньо притаманний торговельним підприємствам.

Таким чином з економічної точки зору під товарами розуміються будь-які матеріальні цінності в складі оборотних матеріальних активів підприємства, які здатні задовольняти потреби та, відповідно, приносити певні економічні вигоди від їх використання. Однак, такий підхід має деякі проблемні питання щодо відображення операцій з рухом товарів в системі бухгалтерського обліку, що в першу чергу впливає на методику їх відображення. Поєднання економічного та облікового виміру трактування сутності товарів дозволить визначити саме ті характеристики, які притаманні товарам не лише як частини активів, але як окремої економічної категорії, що дозволить визначити перспективні напрямки в удосконаленні методики відображення операцій з товарами на різних підприємствах, в тому числі і торговельних.